

Täysistunto

Keskiviikko 11.4.2018 klo 14.10—16.07

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 35/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, liikenne- ja viestintävaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan, talousvaliokunnan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.

Meillä on kaksi ministeriä täällä esittelemässä. Esittelyt aloittaa ministeri Lintilä. — Olkaa hyvä.

Keskustelu

15.44 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsiteltävä hallituksen esitys sisältää kaksi kokonaisuutta, alueiden kehittämistä ja kasvupalveluja koskevat ehdotukset. Alueiden kehittämistä koskevaan sääntelyyn ei esitetä merkittäviä sisällöllisiä muutoksia. Maakunnat toimivat jatkossa aluekehittämismääräyksinä ja seuraavalla ohjelmakaudella myös EU:n rakennerahastojen välittävinä toimieliminä. Lakiehdotuksella ei muuteta nykyisiä alueiden kehittämisen vastuusuhteita muilta osin eikä kavenneta kuntien elinvoimatehtäviä.

Valtion ja kuntien välillä käydään jatkossa vuosittain poikkihallinnolliset keskustelut aluekehittämisen tavoitteista ja toimeenpanosta. Keskustelujen tarkoituksena on luoda yhteinen näkemys ja edistää ministeriöiden ja maakuntien välistä yhteistyötä. Valtion tehtävä on katsoa koko maata, maakunnan maakuntaansa ja kuntien omaa aluettaan. Hyvällä yhteistyöllä näistä tasoista saadaan toimiva kokonaisuus, joka tukee koko maan kasvua ja elinvoimaa.

Arvoisa puhemies! Toiseksi lakiesitys sisältää säännökset kasvupalveluista. Uudistuksella siirretään valtion tehtäviä tuleville maakunnille, selkeytetään palveluita ja lisätään niiden asiakaslähtöisyyttä. Kasvupalveluilla tarkoitetaan nykyisten TE-toimistojen ja ely-keskusten työllisyys- ja yrityspalveluita. Näitä ovat esimerkiksi työnvälitys, työnhakijoiden osaamisen kehittäminen, rekrytointipalvelut tai erilaiset tuet ja asiantuntijapalvelut yritysten liiketoiminnan kehittämiseksi.

Maakunta saisi järjestämisvastuun työllisyyden ja elinkeinojen edistämistä koskevissa palveluissa. Kasvupalvelu-uudistuksella ei siten ole vaikutusta kuntien tehtäviin. Poikkeuksen muodostaa Uudenmaan erillisratkaisu, jossa järjestämisvastuu olisi maakunnan sijaan Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten muodostamalla kuntayhtymällä. Myös muut Uudenmaan kunnat voivat halutessaan liittyä tähän kuntayhtymään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2018 vp

Nykyiset työnhakijoiden, työnantajien ja yritysten palvelut eivät siirry valtiolta maakunnille sellaisinaan, vaan samalla uudistetaan palvelujen sisältöä ja niiden tuottamisen tapaa. Ihmisten yhdenvertaisuuden oikeuksien takaamiseksi peruspalvelutaso turvataan koko Suomessa. Muutoin maakunnat pääsevät itse vaikuttamaan, millaisia palveluja ne alueellaan tarjoavat. Tämä on parannus nykytilaan, sillä työnhakijoiden ja yritysten tarpeet vaihtelevat, eivätkä yhden muotin mukaan tehdyt ratkaisut toimi kaikille.

Maakunnat päättävät myös, hankitaanko palvelut markkinoilta vai tuotetaanko ne itse. Markkinoille avaamisella tavoitellaan uudenlaisia palveluja, jotta työntekijät ja työnantajat saataisiin kohtaamaan nykyistä paremmin. Kaikki merkittävää julkista vallankäyttöä sisältävät tehtävät, esimerkiksi tukiin tai korvauksiin liittyvät päätökset, säilyvät kuitenkin aina viranomaistehtävinä. Jatkossa sote- ja työllisyyspalveluiden vastuu on samoilla harteilla. [Olavi Ala-Nissilä: Se on hyvä asia!] Tämäkin mahdollistaa uusia tapoja ja auttaa erityisesti vaikeimmin työllistyviä.

Lausuntokierroksen jälkeen lakiesitykseen on lisätty niin sanottu allianssimalli. Se mahdollistaa tiiviimmän yhteistyön maakuntien kasvupalveluiden ja kuntien elinvoimapalveluiden välillä. Yhteistyöllä saadaan aikaan enemmän ja vältetään päällekkäisyyttä. Allianssimalli ei kuitenkaan muuta maakunnan järjestämisvastuuta. [Keskeltä: Tietääkö Vapaa-vuori tämän?] Uudistuksella tähdätään siihen, että työnhakijat ja työnantajat kohtaisivat entistä paremmin ja että palvelut vastaisivat asiakkaiden yksilöllisiin tarpeisiin. Näin tuetaan ihmisten työllistymistä ja huolehditaan siitä, että yritykset saavat osaavaa työvoimaa.

Valtaan liittyy myös vastuuta. On erittäin tärkeää, että maakunnissa varataan riittävästi resursseja työllisyyden hoitoon. Maakunnille siirretään kasvupalvelujen järjestämiseksi ely-keskusten ja TE-toimistojen tällä hetkellä käytössä olevat resurssit. Rahaa siirtyy 600 miljoonaa euroa osaksi maakuntien yleiskatteellista valtionosuutta. Kasvupalveluiden osuutta ei ole korvamerkitty, vaan maakunta päättää kohdentumisen itse. Tarkemmin asia määritellään myöhemmin eduskuntaan tulevassa rahoittamista koskevassa laissa. Nykyiset TE-työntekijät siirtyvät maakuntiin niin sanottuina vanhoina työntekijöinä. Heidän osaamistaan ja panostaan tarvitaan myös tulevassa maailmassa, vaikka työnantaja vaihtuu-kin maakunnaksi tai joidenkin tapauksessa varmasti myös kasvupalvelumarkkinoilla toimivaksi yritykseksi.

Arvoisa puhemies! Kasvupalvelut eivät tule tällä hallituksen esityksellä valmiiksi. Toukokuun lopussa annetaan vielä hallituksen esitykset laiksi julkisista rekrytointi- ja osaamisen kehittämispalveluista, laiksi alueiden kehittämisen ja kasvupalveluiden rahoittamisesta sekä laiksi kotouttamisen edistämisestä. Näissä esityksissä säädettäisiin maakunnan järjestämien palvelujen sisällöstä ja palveluprosesseista tarkemmin.

Valitettavasti joudun lähtemään Kesärantaan. Olen erittäin pahoillani siitä, että eduskunnan aikataulu ja kehysriihi on mennyt päällekkäin. Meillä on päättymässä kehysriihi, ja on pakko käydä siellä. Toivon mukaan ehdin vielä takaisin tähän keskusteluun. Olen erittäin pahoillani siitä.

15.51 Työministeri Jari Lindström (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aluksi siitä, minkä takia tämä uudistus tehdään: Sen tavoite on edistää kestävästä talouskasvusta, alueiden kehittämistä ja myös sitten työllisyyttä ja työllistymistä ja yritysten toimintaedellytyksiä valtion ja maakuntien toimenpiteiden ja niiden järjestämien palvelujen avulla. Tosiaan jatkossa maakunnat pystyvät palveluitten järjestäjinä määrittelemään ja hankkimaan oman alueensa tarpeista lähtevät palveluratkaisut.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2018 vp

No, työ- ja elinkeinoministeriö vastaa nyt sitten järjestäjänä valtakunnallisesti tuotettavista kasvupalveluista, joista ministeri Lintilä tuossa jo kertoikin. Ihan muutama sana tästä lainsäädäntövalmistelusta, josta myöskin äsken kuultiin: Tosiaan erillislait tulevat toukokuussa, ja syksyllä sitten tulevat lait kasvupalvelujen tiedonhallinnasta ja työttömyysturva-tehtävien siirrosta TE-toimistoilta Kelalle ja työttömyyskassoille sekä työmarkkinatuen rahoitusvastuuta koskeva laki.

Paljon on puhuttu kasvupalvelupiloteista ja siitä, että mihin niillä nyt sitten pyritään. Nämä pilotit tukevat maakuntia ja palveluntuottajia uusiin toimintamalleihin siirtymisessä. Ely-keskuksissa ja TE-toimistoissa ollaan käynnistämässä alueiden tarpeisiin ja tilanteisiin sopivia hankkeita ja näillä otetaan nyt sitten ensimmäisiä askeleita kasvupalvelujen tuotantorakenteen monipuolistamiseksi eli kokeillaan sitä tulevaa maailmaa. Tavoitteena on myös kilpailullisten toimintamallien kokeilu ja markkinoiden herättely. Piloteissa kokeillaan erilaisia sisältöjä — yritysasiakas, työnhakija-asiakas — ja toteutusmalleja, muun muassa ostopalveluja, yrittäjyyttä, kumppanuutta ja allianssia. Nämä käynnistyvät tämän vuoden loppupuolella ja alkuvuoden 2019 välillä, ja sopimuskaudet jatkuvat esimerkiksi 2020 loppuun, millä varmistetaan palvelujen jatkuvuus tässä siirtymävaiheessa.

Sitten ehkä ihan muutama sana tästä kasvupalveluallianssista. Tämä on tosiaan nyt uusi linjaus muutoksena siihen lausunnolla olleeseen luonnokseen. Tällä kannustetaan toteuttamaan maakunnallisia yritys- ja työllisyyspalveluita sekä kunnallisia elinvoimapolkuja yhdessä allianssimallin avulla, ja maakunnat voivat omalla alueellaan toimivien kuntien kanssa sopia kilpailuttavansa yhdessä maakuntien järjestämisvastuulla olevat kasvupalvelut ja kunnan tai kuntien järjestämät kasvupalvelujen kanssa yhteen sovitettavat elinvoimatehtävät. Kilpailutuksella haetaan siis sopivat kumppanit kasvupalveluallianssiin, ja allianssin perusta on maakunnan, kuntien ja palveluntuottajien välinen yhteinen sopimus. Osapuolet vastaavat kasvupalvelujen ja kuntien yleisen toimialan elinvoimatehtäviin liittyvien palvelujen suunnittelusta ja toteuttamisesta yhdessä, yhteisellä organisaatiolla, ja osapuolet jakavat tähän projektiin liittyvät hyödyt ja riskit sekä noudattavat tietenkin kaiken tiedon avoimuuden periaatteita.

Muutama huoli on tietenkin jo tässä matkan varrella tullut liittyen esimerkiksi kysymyksiin siitä, miten tämä nyt sitten suhtautuu kuntien palkkatuetuun työhön, työpajatoimintaan tai Ohjaamo-toimintaan. Uudistus ei muuta sitä, miten kunnat voivat hyödyntää palkkatukea. Kunnat voivat esimerkiksi palkata palkkatuella työttömiä työpajatoimintaan ilman, että kunnan tulee muuttaa nykyistä toimintatapaansa. Se, että maakunta myöntää jatkossa TE-toimistojen sijasta palkkatukea, ei vaikuta palkkatuensaajaorganisaatioiden toimintaan. Tämä uudistus ei vaikuta myöskään kuntien rahoittamaan työpajatoimintaan. Maakunnat ja kasvupalvelujen tuottajat voivat jatkossakin lähettää työttömiä kuntien tarjoamaan nykyisen kaltaiseen työpajatoimintaan. Ohjaamo-toiminnasta on saatu hyviä kokemuksia, ja sitä jatketaan. Ohjaamohan tarjoaa alle 30-vuotiaille nuorille julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin tuottamia palveluita saman katon alta, ja meillä on näitä palvelupisteitä eri puolilla maata tällä hetkellä yhteensä 41, ja käynnissä olevan Euroopan sosiaalirahaston hankehaun kautta uusia Ohjaamoja tulee vielä luultavasti syntymään lisää.

Sitten kysymys siitä, että miksi alueellisia kokeiluja ei jatketa: Me olemme käynnistämässä uusia pilottihankkeita, joiden lähtökohdat ovat aluekehittämis- ja kasvupalvelulainsäädännön mukaisia. Eli näitä pilottihankkeita on tulossa kaikkien ely-keskusten alueilta, joiltakin varmaan useampia, ja näissä pilottihankkeissa voidaan sitten näistä alueellisista

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2018 vp

hyvistä kokeiluista koottuja kokemuksia käyttää omien kasvupalvelujen kehittämisessä. Eivät ne hukkaan mene.

Sitten semmoinen kysymys, että tarkoittaako tämä nyt sitä, että me ajattelemme niin, että nykyiset palvelut olisivat jotenkin huonoja. Eivät palvelut ole huonoja, mutta valtion nykyisin hoitamat tehtävät ja palvelut tulee siirtää maakunnalle itsehallinnon varaa jättävällä tavalla, niin että alueellisen kasvun varmistamiseksi maakunnilla on jatkossa hyvät edellytykset järjestää omien tarpeittensa mukaiset palveluratkaisut. Eli ne itse pääsevät siihen vaikuttamaan, ja tästä on varmasti hyötyä sekä työnhakijoille että yritysasiakkaille. Myös yksityisen sektorin mukaan tulo voi synnyttää uudenlaisia asiakkaiden tarpeista lähteviä palveluratkaisuja.

Arvoisa puhemies! Minäkin pahoittelen: kahdessa paikassa on hankala olla yhtä aikaa, ja minua huudetaan tuonne kehysriiheen. [Välihuutoja vasemmalta] Minun on pakko poistua sinne. Pahoittelen.

Puhemies Paula Risikko: Pystyykö ministeri olemaan hetken aikaa, jos debattia vedetään hetken aikaa? Mikä olisi aikataulu?

Minä kunnioitan eduskuntaa ja olen sitten täällä — kun en voi kahdessa paikassa olla yhtä aikaa.

Puhemies Paula Risikko: Se olisi todella hyvin tehty. — Otetaan reipas debatti, ja niitä, jotka haluavat vastauspuheenvuoron, pyydän nyt nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta.

15.57 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edellisessä puhemiesneuvostossa ei ollut tiedossa sitä, että ministerit eivät voi olla paikalla. Minusta olisi kohtuullista jättää tämä asia pöydälle ja käsitellä sitä sitten, kun molemmat ministerit ovat paikalla. Ymmärrän hyvin sen, että ministereillä on kiire puolustamaan kehysriiheen omia asioitansa, ja itse asiassa toivoisin, että ministeri Lindström lähtisi sinne ja puolustaisi työllisyyden määrärahoja, koska ne ovat oleellisia siinä, mitä tulevaisuudessa tapahtuu.

Mutta mitä tulee tähän lakiin liittyen, niin toivoisin, että vastaisitte minulle rautalangalla yhteen kysymykseen, kun tässä on kiire: siihen, miten maakunta tilaa yhdistelmän, jossa on sote-palveluja ja työvoimapalveluja. Tämä laki purkaa meidän monipalvelukeskukset, jotka ovat EU-tasolla palkittu innovaatio siitä, että sosiaali- ja terveystyö, Kelan kuntoutus ja työvoimapalvelut ovat samassa pisteessä. Mutta nyt kun sote, vaikka se onkin siellä maakunnan sisällä, juoksee omalla logiikallansa ja työvoimapalvelut tilataan, niin mikä on se fakiiri, joka tilaa nämä palvelut yhdessä? Siihen ei kukaan ole tähän mennessä osannut vastata. Ja kun tämä rakentuu tämän ajatuksen varaan, niin toivon, että ministeri osaisi siihen vastata.

Puhemies Paula Risikko: Täällä keskusteltiin siitä, että nyt eduskunnan toive on se, että tämä laki keskusteltaisiin silloin, kun ministerit ovat paikalla, eikö niin? Tätä esitystä ei kuitenkaan voi tehdä vastauspuheenvuorojen aikana, vaan tämä pitää tehdä varsinaisten puheenvuorojen aikana, joten avaan varsinaiset puheenvuorot nyt, ja siellä on puhujalistalla edustaja Sarkkinen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2018 vp

15.59 **Hanna Sarkkinen vas:** Puheenjohtaja! Olen valmistellut pitkän puheenvuoron, mutta tämän tilanteen takia teen nyt ainoastaan esityksen siitä, että eduskunta jättää asian pöydälle siihen asti, kunnes pystymme käsittelemään asian sillä tavalla, että myös ministerit ovat paikalla.

Puhemies Paula Risikko: Kannattaa pitäisi.

16.00 **Timo V. Korhonen kesk:** Arvoisa puhemies! Tämä on tietysti maakuntalakien kannalta yksi aivan keskeisimpiä lakiesityksiä, ja on totta kai hyvä, että täällä ministerit voisivat olla paikan päällä. Toki on niin, että tätä ehditään käsittelemään vielä valiokunnissa hyvinkin paljon, mutta jos, puhemies, voisin kannattaa tätä sillä tavalla, että jos suinkin mahdollista, tämä laki tulisi lähetekeskusteluun jo heti huomenna. Onko se mahdollista?

Käsittely

Puhemies Paula Risikko: Ihan pieni hetki, meillä täällä neuvotellaan.

Edustaja Sarkkinen on ehdottanut, että asia pannaan pöydälle huomiseen täysistuntoon, niinkö?

Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! En määritellyt, onko huomenna, vaan sellaiseen täysistuntoon, jossa ministerit tai ainakin toinen ministereistä voi olla paikalla keskustelun ajan.

Puhemies Paula Risikko: Pidetäänpä pieni tauko, nimittäin täällä on nyt auki se, milloin ministerit pystyvät olemaan paikalla. Keskeytetään istunto 2 minuutiksi.

Täysistunto keskeytettiin kello 16.02.

Täysistuntoa jatkettiin kello 16.03.

Puhemies Paula Risikko: Kaksi minuuttia on kulunut. Edustaja Sarkkinen haluaa tarkentaa esitystään.

Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Tarkennan esitykseni siltä osin, että esitän, että asia jätetään pöydälle ensi keskiviikon käsittelyyn, jolloin myös ministerit voivat olla paikalla.

Puhemies Paula Risikko: Edustaja Sarkkinen on ehdottanut, että asia pannaan pöydälle ensi keskiviikkoon johtuen siitä, että ministerit olisivat paikalla, eli ensi keskiviikkona pidettävään täysistuntoon. Asia jää siis pöydälle. Onko muita ehdotuksia pöydällepanon ajankohdasta?

Timo V. Korhonen kesk: Arvoisa puhemies! En osaa määritellä tähän mitään muuta ajankohtaa, mutta minun kysymykseni on puhemiehen suuntaan. Kun tämä kasvupalvelukysy-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2018 vp

mys ja kasvupalvelulaki kuitenkin on osa tätä suurta maakunta- ja sote-uudistusta, niin vaarantaako se, että tämä nyt siirretään ensi keskiviikkoon, tämän asian käsittelyä, aikataulullista käsittelyä millään tavalla?

Puhemies Paula Risikko: Ei vaaranna sillä tavalla, koska nyt jo tiedetään, missä valiokunnissa tätä käsitellään, jotenka valiokunnat voivat lähteä jo liikkeelle. Mutta koska tämä on erittäin tärkeä lainsäädäntöpaketti, on tärkeää ja kunnioitan eduskunnan tahtoa siitä, että täällä ovat ministerit silloin paikalla. Saamamme tiedon mukaan ensi tiistai ei ole mahdollinen, koska silloin on kehyskeskustelu. Se siirtyisi seuraavalle keskiviikolle. Meillä ei ole täysin varmaa tietoa siitä, onko ministeri Lintilä paikalla, mutta kun tässä on nyt kuitenkin aikaa valmistella ensi keskiviikkoa myös ministeri Lintilän suunnasta, niin katson, että ensi keskiviikko olisi se aika. Ja vielä sanon tästä, että keskustelimme ministeri Lindströmin kanssa myöskin torstaista, eli huomisesta, ja perjantaista, mutta hän on valitettavasti estynyt niissä molemmissa. Eliikkä sitten olisi keskiviikko, ja keskiviikkoon mennessä pystyy aikatauluaan muokkaamaan.

Asia pantiin pöydälle 18.4.2018 pidettävään täysistuntoon.